

▲	Tartalom	Fogalmak	Törvények	Képletek	Lexikon	▶
---	----------	----------	-----------	----------	---------	---

Lexikon

A Á B C **D** E É F G H I Í J K L M N O Ó Ö Ő P Q R S T U Ú Ü Ű V W X Y Z &

D

d

A *deci*- SI prefixum jele. (Jelentése: tized-, tizedrész.)

d

1. Az *átmérő* jele (a latin eredetű *diaméter* = *átmérő* szó alapján).
2. A *távolság* jele (a latin eredetű *distacia* = *távolság* szó alapján).

D

A *rugóállandó* jele.

da

A *deka*- SI prefixum jele. (Jelentése: tíz-, tízszeres. A gramm mértékegységgel összekapcsolva helyette a dk forma is használható: dkg → dekagramm).

deci-

A *deci*- az SI egyik prefixuma, jele: d. Jelentése: tized-, tizedrész. (Például deciméter → tized méter, azaz 1 dm = 0,1 m).

deka-

A *deka*- az SI egyik prefixuma, jele: da. Jelentése: tíz-, tízszeres. (Például dekagramm → tíz gramm, azaz 1 dag = 10 g. A gramm mértékegységgel összekapcsolva a da helyett a dk forma is használható: dkg → dekagramm).

deklináció

Az ekvatoriális gömbkoordináta-rendszerben a harmadik koordináta latin eredetű elnevezése, jelentése elhajlás, lehajlás. (A deklináció jele általában φ .)

derékszögű koordinátarendszer

→ Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer.

Descartes, René

René Descartes (1596–1650), latinosított nevén *Renatus Cartesius* francia matematikus, fizikus, filozófus. Jelentős szerepet játszott a *derékszögű koordinátarendszer* elterjesztésében. *Geometria* című művében a koordinátarendszer segítségével már geometriai problémákat tárgyalt algebrai módszerekkel, ezzel megalapozta a matematika egyik ágát, a *koordinátageometriát*.

Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszer

A Descartes-féle derékszögű koordináta-rendszerben a bázis három egymásra merőleges, közös kezdőpontú számegyenes: X , Y és Z . Ezeket a számegyeneseket a koordináta-rendszer tengelyeinek, a közös kezdőpontot origónak nevezzük. Egy tetszőleges P pont Descartes-féle koordinátáin a tengelyek által meghatározott síktól mért előjeles távolságát értjük:

- x a P pont előjeles távolsága az $[YZ]$ síktól,
- y a P pont előjeles távolsága az $[XZ]$ síktól,
- z a P pont előjeles távolsága az $[XY]$ síktól.

A koordináták latin eredetű elnevezései: ordináta (x), abszcissza (y) és applikáta (z).

délkör

A délkör (hosszúsági kör vagy meridián) az ideális gömbnek tekintett Föld felszínén a két földrajzi póluson áthaladó főkör valamelyik, pólustól pólusig tartó félköre.

dk

A *deka*- SI prefixum megengedett jele. (Csak a gramm mértékegységgel összekapcsolva használható: dkg $\rightarrow$ dekagramm. Jelentése: tíz-, tízszeres.).

Dulong

Dulong–Petit-szabály